

Tiltaksstrategi for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2022 - 2027.



DYRØY KOMMUNE

Dette er en tiltaksstrategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket i Dyrøy kommune vedtatt i Planutvalget den 31.05.2022 i Plan og Naturutvalgets sak 8/22

Strategien gjelder for midler knyttet til:

- Forskrift for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket.

Innholdsfortegnelse

1	BAKGRUNN	3
2	STATUS FOR LANDBRUKET I DYRØY	3
3	STATUS FOR MILJØTILSTANDEN I LANDBRUKET I DYRØY	4
3.1	Kulturlandskapet	4
3.2	Biologisk mangfold.....	4
3.3	Kulturhistoriske miljøer og kulturminner	5
3.4	Tilgjengelighet og friluftsliv	6
3.5	Forurensing.....	6
4	MÅLSETTING OG STRATEGI FOR SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET (SMIL) I DYRØY KOMMUNE	6
5	VILKÅR	7
6	AKTUELLE TILTAK	7
6.1	Kulturlandskapstiltak.....	7
6.1.1	Ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark	7
6.1.2	Kulturminner og kulturmiljøer	8
6.1.3	Friluftsliv og tilgjengelighet.....	8
6.2	Forurensningstiltak.....	8
6.2.1	Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, kumdammer, gjenåpning av bekkelukkinger med mer	8
6.2.2	Erosjonssikring av elve- og bekkekanter, flomdempende tiltak med mer	8
6.2.3	Fangdammer og andre økologiske rensetiltak	8
6.2.4	Miljøplantinger	9
6.2.5	Omlegging fra drift med åpen åker til mer miljøvennlig og ekstensiv planteproduksjon på spesielt erosjonsutsatte arealer	9
6.2.6	Engangstiltak som reduserer utslipp av klimagasser og andre forurensninger til luft	9
6.2.7	Tilskudd til etablering av permanent dekke over eksisterende gjødselkum ..	9
6.3	Planleggings- og tilretteleggingsprosjekt.....	9
7	TILSKUDD	9
8	RETNINGSLINJER FOR SMIL TILSKUDD	10
9	SØKNAD, DOKUMENTASJON, FRISTER OG UTBETALING	10
10	FRISTER OG UTBETALING	11

1 Bakgrunn

I jordbruksforhandlingene i 2003 ble det med bakgrunn i Stortingsmelding nr. 19 (2001-2002) vedtatt å overføre forvaltninga av de spesielle miljøvirkemidlene til kommunene fra 2004. Det ble også vedtatt å innføre nasjonalt miljøprogram fra 2004 og å innføre regionalt miljøprogram fra 2005. Dette innebar overføring av ansvaret for prioritering av virkemidler fra sentralt til regionalt/lokalt nivå.

Innholdet i nasjonalt miljøprogram og rammer for de regionale programmene er konkretisert i *Nasjonalt Miljøprogram - Nasjonale miljømål og virkemidler for miljø- og klimaarbeidet i jordbruket, 2019 – 2022*.

Nasjonalt Miljøprogram angir mål og prinsipper i det nasjonale miljøarbeidet i jordbruket. Det angir også rammer for resultatoppfølging og synliggjøring.

Regionalt miljøprogram (RMP) er primært et grunnlag for å forvalte generelle økonomiske virkemidler som tildeles Fylkesmennene som en årlig ramme fra Statens Landbruksforvaltning. RMP skal i tillegg avklare kriterier for fordeling av økonomiske virkemidler til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) som Fylkesmannen skal fordele til kommunene.

Fylkesmannen tildeler årlig kommunale virkemidler til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Vedtak om tildeling av tilskudd etter forskriftene fattes av kommunen. Kommunen skal fastsette overordna retningslinjer for prioritering av søknader.

Tilskudd til (SMIL) kan gis til tiltak som går utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Kommunene skal utarbeide egne flerårige tiltaksstrategier for bruk av SMIL-midlene. De kommunale strategiene skal følge opp utfordringene og prioriteringene i regionalt miljøprogram gjennom spesielle ordninger.

Tiltaksstrategier for jord og skogbruk i Dyrøy kommune ble utarbeidet i 2004 i samarbeid med faglagene, revidert i 2011 og nå i 2022. Faglagene og Statsforvalteren i Troms har hatt strategien til uttalelse.

Landbruksdepartementet fastsatte 04.02.2004 "Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket".

Forskrifta har følgende formål:

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

2 Status for Landbruket i Dyrøy

Utdrag fra Planstrategi for 2012 – 2015: «Landbruket har også gjennomgått kraftige omstillinger i de siste 10-15 år. Antall bruk under 100 dekar har gått kraftig tilbake. Samtidig har det skjedd en viss økning i bruk over 300 dekar og antall dekar i drift har økt fra 5.037 (1989) til 6.352 i 1999. Denne utviklinga har å fortsatt inn på 2000-tallet, og viser at det blir færre og større bruksenheter i Dyrøy.

I husdyrholdet har det siden 1980 vært en tilbakegang i melkeku og melkegeit, mens antallet vinterfora sau har holdt seg rimelig stabilt.

Landbruket er viktig for sysselsettingen i kommunen, står for betydelig verdiskapning og er viktig for bosettingsmønsteret. Matproduksjonen er viktig, og muligheten til å få tak i kortreist mat er en verdi i seg selv. Det er derfor viktig å legge til rette for å opprettholde og øke sysselsettingen i landbruket.»

3 Status for miljøtilstanden i landbruket i Dyrøy

3.1 Kulturlandskapet

Kulturlandskapet i Dyrøy er preget av lengre tids omfattende beitebruk med sau, storfe, geit og tamrein. Stadig effektivisering og endringer i driftsform gjør at en del arealer av forskjellige grunner får endret drift og etter hvert går ut av drift med gjengroing av jordbrukslandskapet som resultat. Noe av denne effektiviseringen er bruk av gjødsel og sprøytemidler som påvirker sammensetningen av artene i kulturlandskapet. Denne effektiviseringen har og ført til at en stadig større andel av foret høstes på innmark. At forgrunnlaget for de dyra vi har i stadig større grad hentes på innmark gjør at det er i utmarka vi ser den største gjengroingen.. Dette forsterkes også med at det de siste 100 år har vært en stor nedgang i antall dyr i kommunen totalt sett. Primært på storfe, hest og geit.

Etter NIJOS sin inndeling av landet i 10 jordbruksregioner der hver region utgjør et område med noenlunde like jordbruksbetingelser ligger Dyrøy i jordbruksregion 8 *Fjordbygdene i Nordland og Troms (NIJOS-rapport 13/1999)*.

Landskapet langs fjordene er som ved kysten, sjøprega, med strandflater, terrasser, lier, daler og fjell. Strandflaten er som oftest breiere enn ute ved kysten, og klima og jordsmonn gunstig for jord- og skogbruk. Kulturminner i fjordene kan være gammetufter og gårdshauger. Gårdshaugene vitner om flere hundre års bosetting på samme gård. Landskapet i fjordene har også et lunere og mer beskytta preg enn det har ute ved kysten. I strandsona finner vi bygninger som naust, brygger og sjøhus. I litt avstand fra sjøen og sentralt plassert med god utsikt over området, finner vi våningshuset. Ovenfor innmarka finner vi spor etter gamle utslåtter med sommerfjøs og utmarksløer som et karakteristisk innslag i fjordkulturlandskapet, og vi kan se beitebakker og frodige bratte bjørkelier oppunder fjellene.

Utfordringer for kulturlandskapet i Dyrøy:

- Holde kulturlandskapet åpent
- Gjengroing av landskapet langs veier og mot sjøen
- Velstelte gårdstun som positive innslag i kulturlandskapet
- Tomme driftsbygninger og færre utøvere

3.2 Biologisk mangfold

Naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter.

Framgang i landbruket gjennom avl og foredling er avhengig av tilgang til genetisk variasjon. Tilgang til genetiske ressurser er også viktig for å tilpasse planter og dyr til nye vekstforhold, klimaendringer, nye og endrede plante- og dyresykdommer og for å øke produksjonen eller møte nye miljøkrav eller forbrukerønsker.

I dag er endret bruk av naturområder den største trusselen mot det biologiske mangfoldet i Norge. Utbygging av veier og hytter og produksjon av elektrisitet påvirker naturen. Flere arter som lever i kulturlandskapet står i fare for å forsvinne. Samla høsting av utmarksarealene har gått sterkt tilbake, noe som har ført til at vegetasjonen er i endring. Gjengroing fører til at det som før var lysåpne beiteskoger, artsrike beitevoller eller åpne hei- og engvegetasjon får en tett ungskog. Tett tresjikt fører igjen til at mindre lys og varme når undervegetasjonen som gir sterkt redusert planteproduksjon. Tett tresjikt gjør også beitemarka vanskelig tilgjengelig for beitedyr. Skal en ta vare på det biologiske mangfoldet må skogen skjøttes.

Både planter og dyr er avhengige av disse leveområdene. Omlag Ca. 30 prosent av artene på den norske rødlista over truede og sårbare arter er knyttet til jordbrukets kulturlandskap.

Rødlistearter i jordbrukslandskapet i Dyrøy:

Marinøkler, søter, orkideer (brudespore, kvitkurle), moser, lav, beitesopper, sommerfugler, fugler.

En nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap ble gjennomført i perioden 1991 til 1994, for å fange opp større kulturlandskapsområder basert på biologiske, økologiske og kulturhistoriske verdier. Representative, særpregede landskap og landskap med stor artsrikdom og variasjon er hovedkategorier som inngikk i registreringen. I Troms har om lag 40 områder blitt registrert som nasjonalt eller regionalt verdifulle kulturlandskap, men ingen av disse ligger i Dyrøy. Etter hvert som miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen registrerer nye områder, vil lista utvides.

Utfordringer for bevaring av biologisk mangfold i Troms-jordbruket:

- Bevare arter knyttet til kulturlandskap preget av tradisjonelle driftsformer

3.3 Kulturhistoriske miljøer og kulturminner

I Dyrøy finnes det mange spor i terrenget etter fortidas bosetting og tidligere tiders bruk av naturen. Dette kan være boplasser fra eldre steinalder, hustuffer fra yngre steinalder, gravrøyser og gårdshauger fra jernalder og middelalder. Spor etter nyere tids utmarksaktiviteter kan være torvuttak, torvesjåer, tjæremiler, dammer, sager og møller. De tre stammers møte, med den norske, den samiske og den kvenske bosettingen er også viktige elementer i vår historie. Hver gruppe har satt sine spor i terrenget. Disse sporene er våre dagers kulturminner.

Etter kulturminneloven er samiske kulturminner eldre enn 100 år og ikke – samiske kulturminner som er fra før 1537 (reformasjonen) automatisk fredet. Eksempler på automatisk fredete kulturminner er graver, hustuffer, hellige steder, offersteder, gammetuffer og gårdshauger. Alle kjente kulturminner er registrert i kulturminnedatabasen Askeladden (for forvaltningen) og i www.kulturminnesok.no (for allmenheten). Hvert år forsvinner rundt én prosent av kulturminnene her til lands. Disse er uerstattelige. For hvert kulturminne som går tapt mister vi viktig kunnskap om vår kultur og historie.

Mange av kulturminnene ligger i jordbrukets kulturlandskap. Disse områdene er ofte ikke undersøkt i detalj med tanke på kulturminner og det blir ofte gjort nye funn i forbindelse med ny aktivitet og nye tiltak. Skjøtsel, slik som rydding av kratt og beiting, er viktig for at kulturminnene skal bli synlige i landskapet. Med god skjøtsel kan vi holde kulturminnene i hevd og dermed ta vare på en viktig del av vår kulturhistorie.

Bruken av sommerfjøs har vært en viktig del av det nordnorske landbruket. Sommerfjøsset var i bruk fra 1800-tallet til utpå 1970-tallet. Sommerfjøsene var plassert mellom innmarka og utmarka og er et kjent innslag i den nordnorske gårdsbebyggelsen. Melking ble utført i sommerfjøsset. Hensikten med dette var å utnytte mest mulig av beiteressursene i utmarka ved at en var nærmere, samtidig fikk en tatt vare på husdyrgjødsel ved at dyrene sto inne om natten. Innmarken var en minimumsressurs og ble brukt til annen matproduksjon og produksjon av vinterfôr. Når dyrene var i sommerfjøsset ble hovedfjøsset rundvasket og kalket.

For øvrig var det flere spesialbygninger og anlegg knyttet til det tradisjonelle nordnorske gårdsbruket som møller, torvtak, torvesjåer, naust, røykeri, tjæremiler med flere. Alt dette er viktige deler av kulturlandskapet og verdt å ta vare på.

Sommerfjøs er særlig et nordnorsk fenomen, men hadde også utbredelse lenger sør, men hovedsakelig langs kysten. Vi kan derfor si at i hovedsak er sommerfjøs en del av fjordlandskapet. Sommerfjøs var også brukt i områder med sjøsamisk bosetning.

Utfordringer for bevaring av kulturminner i jordbrukets kulturlandskap i Dyrøy:

- Stoppe tapet av kulturminner.
- Ta vare på automatisk fredete kulturminner
- Synliggjøre kulturminner for allmenheten
- Ta vare på sommerfjøskulturen
- Ta vare på gamle tradisjonsbygg og driftsformer

3.4 Tilgjengelighet og friluftsliv

Friluftsliv er en del av norsk kulturarv. Det er et nasjonalt mål at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen forøvrig. Tilgang til både utmarka, fjellet og sjøen begrenses imidlertid av den pågående gjengroinga. Vi har store utfordringer i å holde stier og ferdssåre i kulturlandskapet i hevd for å øke allmennhetens tilgang til utferdsarealer. Vi har også ei utfordring i å ta vare på og gjøre tilgjengelig kulturlandskapselementer (f.eks. bygninger og kulturminner) som kan være viktige for allmennheten opplevelse.

Det å legge til rette for flerbruk av kulturlandskapet gir muligheter for økt verdiskaping i landbruket, som for eksempel gjennom tilbud innen turisme, Inn på TUNET og utmarksbasert reiseliv. Landbruket sine beste støttespillere er folk som bruker og setter pris på kulturlandskapet, og som ser verdien av den innsatsen jordbruket gjør for å holde det i hevd.

Med tilrettelegging øker ofte ferdselen og dette kan medføre en del problemer i forhold til parkering, holde porter lukket og forstyrrelser for beitedyr. For å sikre flerbruken av kulturlandskapet, er det viktig å gjøre tilrettelegging slik at jordbruksdrift og turliv kan fungere godt sammen.

Utfordringer relatert til tilgjengelighet og friluftsliv knyttet til jordbrukets kulturlandskap i Dyrøy:

- Legge til rette for flerbruk av kulturlandskapet
- Sikre allmennhetens adkomst til utferdsarealer

3.5 Forurensing

Generelt er ikke forurensning et problem i Dyrøy landbruket. Miljøprofilen skal imidlertid holdes høy. Husdyrgjødsel er en ressurs som må tas godt vare på, det er viktig med bevisstgjøring av aktiv bruk av gjødsleplan. Spredetidspunktet er av stor betydning for risiko for avrenning til nærliggende vannforekomster og for utnyttelse av næringsstoffer til plantevekst.

Bygningsmessige miljøtiltak vil prioriteres foran andre forurensingstiltak. Innen miljøplantinger er det flere tiltak bl.a. leplanteprosjekt.

Utfordringer relatert til forurensing knyttet til jordbruket i Dyrøy:

- Legge til rette for kantsoner mot vassdrag

4 Målsetting og strategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) i Dyrøy kommune

Det er et mål å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift ved å:

- *Holde deler av kulturlandskapet åpent.*
- *Ta vare på kulturminner og kulturhistoriske miljøer.*
- *Bevare viktige områder for biologisk mangfold.*
- *Legge til rette for flerbruk av kulturlandskapet og sikre allmennhetens adkomst til utferdsarealer.*
- *Legge til rette for kantsoner mot vassdrag*

Målene skal først og fremst nås gjennom forvaltning av aktuelle lover og forskrifter. Miljøtilskudd i landbruket er et lite, men viktig bidrag for å nå målene.

- Landbrukskontoret i Dyrøy kommune er saksbehandler i saker som gjelder SMIL-søknader etter gjeldene forskrift og de vedtatte strategier, og vedtaksmyndighet for utbetaling av tilskudd er delegert.
- Landbrukskontoret skal bistå til å gjøre de ulike tilskuddsmidlene bedre kjent for eiere av landbrukseiendommer gjennom informasjon på kommunes hjemmeside, <http://www.dyroy.kommune.no>
- Kommunen skal samarbeide aktivt med grunneier/lag/foreninger for å initiere søknader og tiltak i prioriterte områder.

SMIL- midlene skal bidra til å stimulere til enda større innsats, både for kulturlandskapet og for en høy miljøprofil i landbruket i kommunen.

5 Vilkår

Hvem kan søke SMIL-tilskudd?

Tilskudd kan innvilges foretak som oppfyller vilkårene i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2 og § 3 eller § 4. Det må foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak som nevnt i denne forskriftens § 4 og § 5. Tilskudd kan også innvilges eier av landbrukseiendom dersom det foregår en produksjon på landbrukseiendommen som oppfylle vilkårene for tilskudd etter forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.

Det kan ikke innvilges tilskudd til prosjekt eller tiltak på landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke eller kommune med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer er med.

Søker må oppfylle vilkår i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging. Det skal føres journal over plantevernmidler som brukes, med opplysninger om navn på plantevernmiddelet, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Søker må videre ha kart over jordbruksarealene foretaket til enhver tid disponerer, samt andre arealer som foretaket disponerer eller som er av betydning for eller som er påvirket av jordbruksdriften. Kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet. Dersom arealene er leid bort må søker likevel kunne dokumentere at vilkårene i første og tredje ledd er oppfylt.

Det kan settes vilkår for innvilgning av tilskudd til det enkelte prosjekt og tiltak. Frist for gjennomføring av prosjekt etter § 4 og tiltak etter § 5 er 3 år fra hvert tilskudd ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Kommunen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen, men ikke ut over 5 år fra tilskuddet ble innvilget.

6 Aktuelle tiltak

6.1 Kulturlandskapstiltak

Det kan gis tilskudd til kulturlandskapstiltak som gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting ivaretar natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap.

6.1.1 *Ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark*

Det kan gis tilskudd til tiltak som ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark.

Biologisk mangfold er mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengende mellom disse komponentene.

Tiltakene skal fremme biologisk mangfold gjennom å ivareta planter og dyr i kulturlandskapet og kulturbetinget plante – og dyreliv på gammel kulturmark. Tiltakene skal bidra til å bevare livskraftige bestander og opprettholde leveområder og spredningsveier for planter og dyr i eller i tilknytning til

kulturlandskapet. Videre skal tiltakene ivareta gammel kulturmark og fremme ivaretagelsen av det biologiske mangfoldet og landskapsbilde knyttet til den gamle kulturmarka. Eksempler er rydding/istandsetting av gamle beiter som er ute av bruk, i standsetting av beite i bygdenært kulturlandskap, restaurering av gamle slåtteenger, stell av åkerholmer og kantsoner m.m.

6.1.2 Kulturminner og kulturmiljøer

Det kan gis tilskudd til kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting etter kulturminnefaglige retningslinjer. Det gis ikke tilskudd til freda bygninger. Ved innvilgelse av tilskudd legges det vekt på at tiltaket skal være godt synlig og/eller tilgjengelig for allmennheten. Eksempler på kulturminner er alle slags verneverdige bygninger på gårdstun og i inn og utmark, fra våningshus og driftsbygninger til naust, ulike sjåer, sommerfjøs m.m. Ny bruk av ledige landbruksbygg til utvendig restaurering og istandsetting. Gravhauger, rydningsrøyser, steingjerder, gamle ferdselsveier m.m

Alle tiltak som gjelder kulturminner og kulturmiljøer bør gjennomføres etter prinsipper som kulturminneforvaltningen legger til grunn. Dette er bl.a.:

- Bevare mest mulig av kulturminnets opprinnelige elementer eller kulturmiljøets egenart og helhet
- Foreta så få forandringer som mulig, reparasjon fremfor hel utskifting
- Bruke tradisjonelle, stedegne materialer, håndverksteknikker og farger

6.1.3 Friluftsliv og tilgjengelighet

Det kan gis tilskudd til tiltak som tilrettelegger for større tilgjengelighet og opplevelser i landskapet, og som holder verdifulle områder åpne. Tilskuddet kan gis for å bedre allmennhetens tilgang til jordbrukslandskapet. Aktuelle tiltak kan være knyttet til etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder og sikre tilgjengelighet til kulturminner og kulturmiljøer for allmennheten. Andre aktuelle tiltak er merking av ferdselsårer og utarbeidelse av enkel informasjon.

6.2 Forurensningstiltak

Det kan gis tilskudd til gjennomføringa tiltak som bidrar til å redusere forurensning, eller risiko for forurensning, fra jordbruket. Dette kan omfatte tiltak som reduserer erosjon og tap av jord, næringsstoffer og plantevernmidler.

6.2.1 Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, kumdammer, gjenåpning av bekkelukkinger med mer

Hensikten med slike tiltak er å redusere risikoen for erosjon og avrenning av næringsstoffer. Behov for utbedring av hydrotekniske anlegg kan skyldes både skade på anlegget og underdimensjonering på grunn av for eksempel klimaendringer. Åpning av bekkelukkinger vil føre til større selvrensende effekt i vannet og kan også ha betydning for pollinerende insekter, biologisk mangfold, landskapshensyn og lignende

6.2.2 Erosjonssikring av elve- og bekkkanter, flomdempende tiltak med mer

Erosjonssikring av elve- og bekkkanter kan for eksempel omfatte steinsetting av utsatte partier. Flomdempende tiltak er tiltak som forsinkes avrenning og som ved kraftig nedbør kan redusere flomtopper og erosjon. Egnede tiltak kan være fordrøyningsdammer og kvistdammer.

6.2.3 Fangdammer og andre økologiske rensetiltak

Fangdammer og andre økologiske rensetiltak skal redusere negative miljøvirkninger av erosjon og avrenning av næringsstoffer og plantevernmidlerrester ved hjelp av naturens selvrensingsevne. Aktuelle tiltak er etablering av fangdammer, våtmarksområder, rensedamper og vegetasjonssoner for rensing og beskyttelse. For fangdammer kan også tømning av fangdammen prioriteres for tilskudd.

6.2.4 Miljøplantinger

Det kan gis tilskudd til klimaplanting/leplanting, det vil si etablering av varig vegetasjon som le for å beskytte jordbruksområder og for å bedre klimaet for planter og husdyr. Det er også aktuelt med tilplanting av kantvegetasjon, busker og trær, langs bekker og elver bl.a. for å stabilisere kanter og lignende.

6.2.5 Omlegging fra drift med åpen åker til mer miljøvennlig og ekstensiv planteproduksjon på spesielt erosjonsutsatte arealer

Det kan gis engangstilskudd til tiltak forbundet med omlegging til planteproduksjon som gir bedre beskyttelse mot erosjon. Omleggingen bør ha et varig perspektiv. De mest aktuelle tiltakene er tilrettelegging for beiting av husdyr og husdyrproduksjon, og det kan gis støtte til omleggingskostnader.

6.2.6 Engangstiltak som reduserer utslipp av klimagasser og andre forurensninger til luft

Det kan gis engangstilskudd til tiltak som vil redusere direkte utslipp av klimagasser og andre luftforurensninger fra jordbruket. Det vil ikke gis tilskudd til innkjøp av maskinelt utstyr og annet løst teknisk utstyr.

6.2.7 Tilskudd til etablering av permanent dekke over eksisterende gjødselkum

Det kan gis engangstilskudd til etablering av dekke over eksisterende gjødselkum. Etablering av dekke demper utslipp til luft, særlig av ammoniakk. Når ammoniakk avsettes i jord eller vann, vil mikrobielle, anaerobe prosesser kunne danne drivhusgassen lystgass. Dekke over gjødselkum er på den måten et tiltak både for å bedre lokal luftkvalitet og for å redusere direkte og indirekte utslipp av drivhusgasser. Mange typer dekke kan også utvide lagerkapasiteten gjennom å lede nedbør vekk fra lageret. Det er et krav for å gi tilskudd at det nyttes en løsning av varig karakter tilpasset den aktuelle kummen.

6.3 Planleggings- og tilretteleggingsprosjekt

For å få til en mer helhetlig og samordnet innsats og for å bidra til prosesser som sikrer bredest mulig involvering og forankring i miljøarbeidet, kan det gis tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.

Formålet med slike prosjekter er å legge forholdene til rette for større helhetlige prosjekter over større områder for eksempel knyttet til et vassdrag eller ei grend.

7 Tilskudd

Til alle tiltak kan det gis engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag i henhold til gjeldende forskrifter og rundskriv.

For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold og planleggings- og tilretteleggingsprosjekt, kan det gis tilskudd med inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag. Det er likevel ønskelig at det også for slike prosjekter er medvirkning fra andre kilder, for eksempel i form av egeninnsats eller delfinansiering fra andre interessenter eller samarbeidsparter.

Kommunen står ifølge Landbruksdirektoratet og forskriften for SMIL-midler fritt til å sette lavere tilskuddsprosent for de ulike tiltakene. Det er fra kommunens side ønskelig å holde tilskuddssatsen inntil 70 %, men det må vurderes i hver enkelt sak. Grunnlaget for tilskudd er kostnadsoverslaget for det planlagte tiltaket. Til bygninger kan det gis tilskudd til utvendig renovering (tak, kledning, vindu, svillstokker og lignende). I tilskudds-grunnlaget kan tas med alle kostnader med gjennomføring av tiltaket, dvs. materialkostnader, arbeidskostnader og kostnader med utarbeiding av nødvendige planer. Det skal normalt ikke gis tilskudd til maskiner eller annet løst teknisk utstyr.

For enkelte tiltak kan det være aktuelt å yte tilskudd for å sikre årlig skjøtsel. Eksempler på dette er skjøtsel for å ivareta biologisk mangfold, spesielt verdifulle og verneverdige kulturlandskap, eller skjøtsel for å sikre god etablering av nye plantinger av tre og busker (miljøplantinger). Tilskudd til slike årlige tiltak må gis som et engangstilsagn og utbetales årlig etter hvert som arbeidet gjennomføres.

Det kan ikke gis tilsagn om tilskudd til årlige skjøtselstiltak ut over en periode på inntil tre år. Dersom skjøtselen skal videreføres utover de tre årene, må det søkes for en ny periode.

8 Retningslinjer for SMIL tilskudd

1. SMIL - søknader som i ettertid kan gi RMP– tilskudd (regionalt miljøprogram) til årlig drift/skjøtsel prioriteres.
2. Klimarelaterte tiltak og tiltak for reduksjon av forurensning prioriteres høyt.
3. Fellestiltak prioriteres normalt foran enkelttiltak.
4. Søknader fra driftsenheter i drift prioriteres normalt foran søknader fra enheter som ikke er i drift
5. Søknadsfrist for kommunale SMIL-midler: 15. mars (Søknader som kommer inn etter søknadsfristen behandles fortløpende i den grad det er gjenværende midler).

9 Søknad, dokumentasjon, frister og utbetaling

Statsforvalteren sin tildelingen av midler skal gjøres kjent på kommunens heimeside og ved e-post til gårdbrukerne i kommunen. Dette bør gjøres snarest mulig etter at kommunen har fått tildelingen.

Etter søknadsfristen (15. mars) vil alle søknadene bli vurdert opp mot gjeldende regelverk og prioriteringene i tiltaksstrategien Søknader som mottas etter søknadsfristen vil bli behandlet fortløpende dersom det er midler tilgjengelig.

Søker skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med tiltaket/prosjektet.

Søknaden skal som et minimum inneholde:

- Beskrivelse av tiltaket med forventede resultater:
 - Hva som skal gjøres
 - Beskrivelse av området og tilstanden til arealet/bygningen el.
 - Hvor tiltaket skal gjennomføres må merkes av på kart som vedlegges søknaden
 - Beskriv omfang av og formål med tiltaket
 - Hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer etc.)
 - Hvem som skal utføre tiltaket
 - Begrunnelse for hvordan dette miljøtiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og/eller redusere forurensningen.
- Fremdriftsplan som beskriver oppstart og når tiltaket skal avsluttes
- Kostnadsoverslag
- Finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak.

Søker må kunne dokumentere at det foreligger gjødslingsplan og plantevernjournal. Det er ønskelig at dette vedlegges søknaden.

Dersom søker ikke er eier av landbrukseiendommen, skal det foreligge skriftlig samtykke fra landbrukseiendommens eier om at tiltaket kan gjennomføres. Dersom søknaden gjelder fellestiltak, skal en deltaker stå som ansvarlig søker og sende inn søknaden på vegne av alle deltakerne, basert på skriftlig fullmakt. Ved eget arbeid blir det stilt krav om at det føres timeliste over manuelt arbeid og arbeid med maskiner. Timelistene vedlegges sluttrapporten.

Søknaden skal være godkjent av kommunen før tiltaket påbegynnes. Av hensyn til planlegging og prioritering for bruk av midlene, gis det normalt ikke tilskudd til prosjekt/tiltak som allerede er påbegynt eller utført.

10 Frister og utbetaling

Frist for gjennomføring av tiltaket er 3 år fra tilskuddet ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist. Fristen kan etter søknad forlenges med inntil 2 år, slik at maksimal arbeidsfrist blir 5 år fra datoen tilskuddet ble innvilget.

Når tiltaket er utført, sendes det inn en sluttrapport med anmodning om utbetaling av tilskuddsbeløpet. Sluttrapporten må inneholde en beskrivelse av tiltaket og hvordan det er gjennomført. Det må også vedlegges et regnskap med kvitteringer for utgifter, og opplysninger om eventuell medfinansiering fra andre kilder. Det skal føres timelister for eget arbeid. Det er også ønskelig at det vedlegges bilder som viser arbeid underveis samt sluttresultatet.

Deler av tilskuddet kan utbetales som forskudd, men minst 25 % av tilskuddet skal holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent av kommunen. I de fleste tilfeller ønsker kommunen å befare tiltaket før sluttutbetaling foretas.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-448>